

Unfinished Business in de Psychiatrie

Lenneke Edelman
Specialist Ouderengeneeskunde
Werkzaam in Laurens Aesopus (verpleeghuis voor
ouderen met psychiatrie)

Lieke van der Sar
Wijkverpleegkundige Buurtzorg en Laurens Aesopus
Geestelijk Verzorger io

Even horen:

- 1. Wie heeft mensen met psychiatrie in zijn clientengroep?
- 2. Wie heeft hier soms moeite mee?
- 3. Wie heeft soms moeite met palliatieve zorg voor deze clientengroep?

Welke vragen wil je
beantwoord hebben
vanmiddag?

Hoe vaak komt het voor?

Het afgelopen jaar heeft ongeveer 25% van de mensen een psychiatrische aandoening gehad.

1.7% heeft een ernstige psychiatrische aandoening (EPA) (schizofrenie, manie, borderline)

Levensverwachting

Levensverwachting mensen met
een ernstige psychiatrische
aandoening:

tot jaar korter dan van de
gemiddelde Nederlander

Levensverwachting

Levensverwachting mensen met
een ernstige psychiatrische
aandoening:

tot 15 jaar korter dan van de
gemiddelde Nederlander

Zorgverlenen in palliatieve zorg op de vier domeinen

Somatisch

Psychisch

Sociaal

Existentieel

Zorgverlenen in palliatieve zorg op de vier domeinen

Somatisch

Psychisch

Sociaal

Existentieel

Sociaal

- vaak verkleind sociaal netwerk
- dat vaak overbelast is
- vrienden zijn medebewoners of medepatienten
- vaak ervaringen van uitgesloten zijn en van teleurstellingen
- vaak problemen met geld
- vaak problemen met woonplek
- vaak “**unfinished business**”

Existentieel

Sociaal

Existentieel

- relatief vaak verlieservaringen
- schaamte, schuld, moeite met verantwoordelijkheid
- soms juist ontbreken van behoefte “balans op te maken”
- langdurig lijden aan hun bestaan
- dood is vaak juist verlossing

Wat is Unfinished Business Syndroom?

- In de literatuur (nog) niet heel goed onderzocht
- Verzamelbegrip voor onafgeleefde levenservaringen die om afronding vragen
- Onder te verdelen:
 - Onverwerkt verlies
 - Onverwerkt trauma
 - Onverwerkt conflict
 - Onverwerkte negatieve levensperiode
- Waar iemand nog actie op moet ondernemen om het te voltooien of af te sluiten

Een korte historie van Unfinished Business

1900

Pierre Janet
Regressietherapie

1951

Fritz Perls
Gestalttherapie

1952

Sigmund Freud
Psychoanalyse

1969

Elisabeth Kubler - Ross
Finishing business

> 1970

Modernisering
van het begrip

Vier soorten Unfinished Business

- Onverwerkt verlies
- Onverwerkt trauma
- Onopgelost conflict
- Onverwerkte negatieve levensperiode

Onverwerkt verlies

- De plotselinge dood van een naaste zonder afscheid
- Een afgebroken vriendschap of relatiebreuk die nooit is besproken

Onverwerkt trauma

- Mishandeling of verwaarlozing in de jeugd
- Een ernstig voorval meemaken, bijvoorbeeld een overdosis in de omgeving

Onverwerkt conflict

- Een langdurige ruzie met een familielid
- Onuitgesproken wrok of teleurstelling richting een broer/zus
- Ook buiten gezin

Onverwerkte negatieve levensperiode

- Een onverwerkte periode van ernstige en destabiliserende psychose (schaamte, angst, verlies van zichzelf)
- een langdurige periode van onbehandelde of therapie-resistente depressie

Hoe maak je de stap van unfinished business naar "finished business"

*"Wie zijn schaduwen niet wil zien,
krijgt ze onverwachts steeds op
bezoek" - Carl Jung*

Handvatten om tot afronding te komen

móet iemand afronden?

Casus uit Laurens
Aesopus:
dhr. B

Verschillende vormen van afronding:

- bewustwordingstaak
- afrondingstaak (overleven, gevoel, overdenken)
- opbouwtaak

Wat is een bewustwordingstaak?

- Het erkennen, onder ogen zien, of nabespreken van lastige levensmomenten
- Het 'op verhaal komen'

Wat is een afrondingstaak?

- Fysiek tot afronding komen
- Het verleden afsluiten of emotionele banden losmaken
- Vaak rituelen

Vaak op drie niveaus:

1. Overleven
2. Gevoel
3. Overdenken

Wat is een afrondingstaak?

Drie niveau's:

Overleven: contacten verbreken, spullen weggooien; het fysiek beëindigen van een bepaalde levensstijl

Gevoel: bespreken of beschrijven van gevoelens naar een persoon, gebeurtenis in het leven of levensstijl, bijvoorbeeld door het schrijven van een brief

Overdenken: het omdenken van vaste overtuigingen over bijvoorbeeld schuld of rouw, naar een meer positieve vorm

Wat is een opbouwtaak?

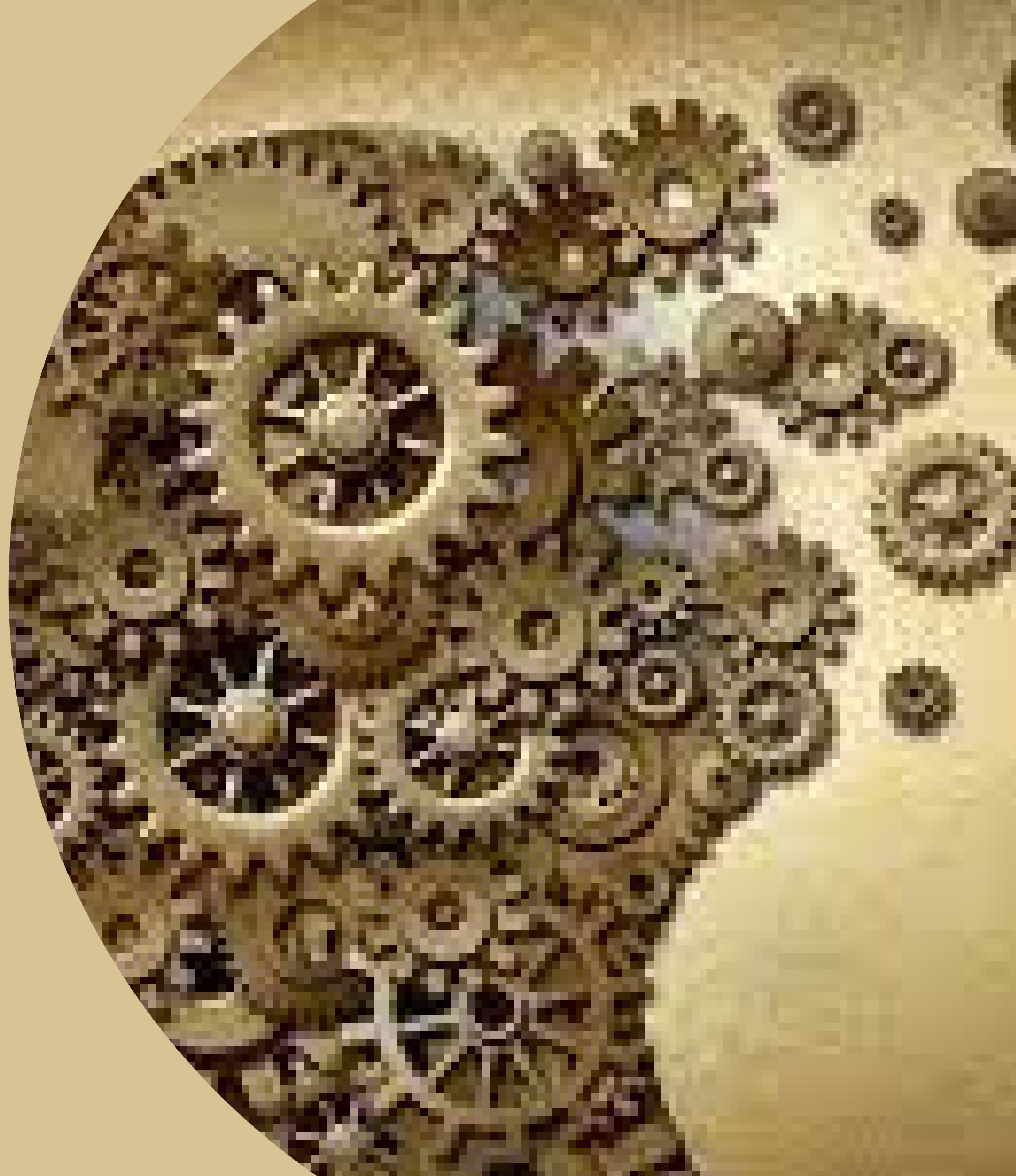
- Opvolgend op bewustwording en afronding ga je opbouwen
- Nieuwe betekenis geven aan bepaalde ervaringen of periodes
- Verder bouwen op het inzicht dat schuldgevoel of boosheid niet altijd meer helpt

Casus

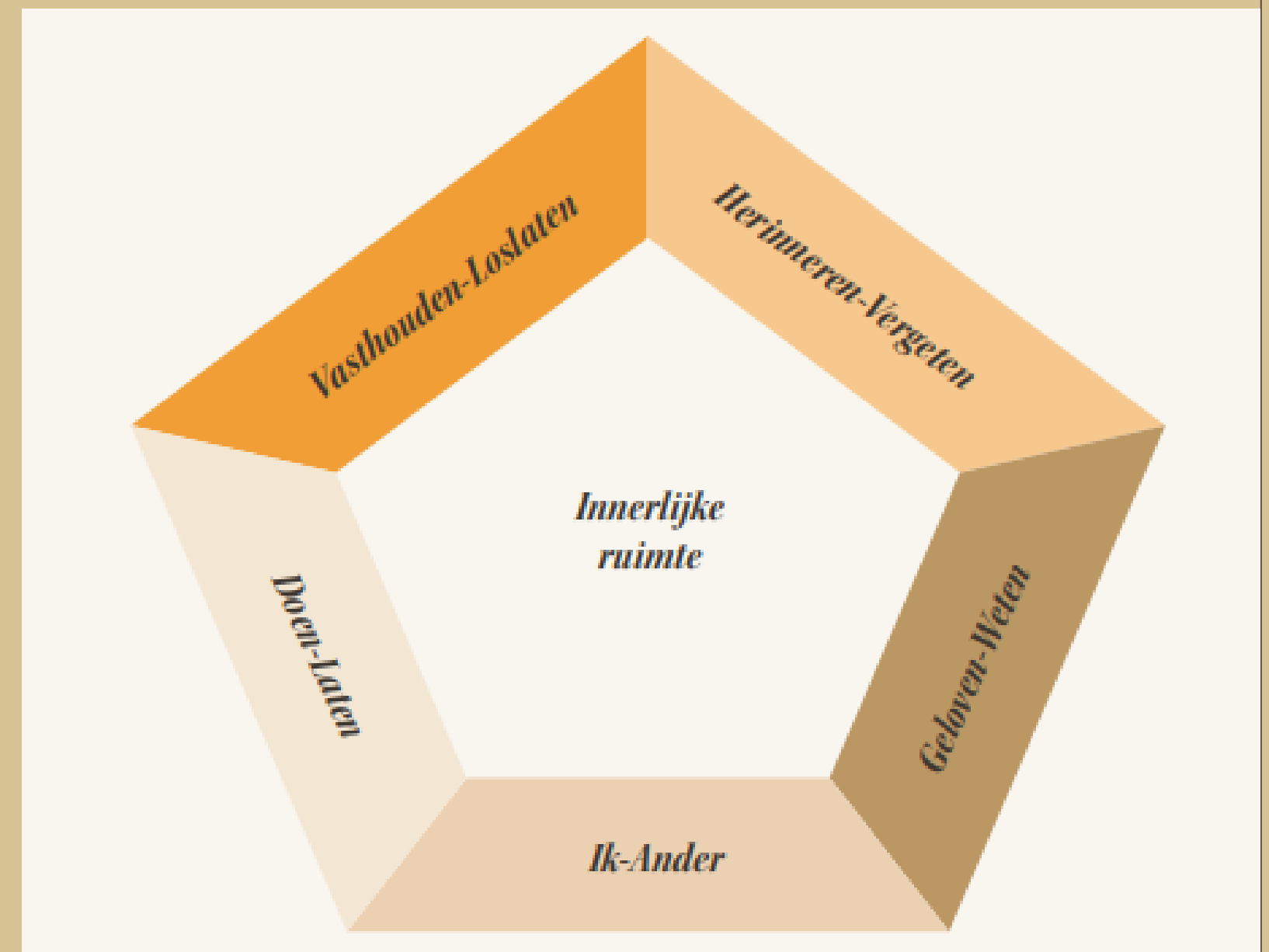
- Meneer de Groot
- Woont thuis met echtgenote en dochter
- Uitgezaaid longcarcinoom
- Palliatieve fase, steeds meer onrust en boosheid
- Medicatie helpt niet voldoende

Wat kun je doen
om te helpen?

Signaleren en inschatten

- Wees alert op signalen (angst, somberheid)
- Vertrouw op je eigen kennis en onderbuikgevoel
- Ga in gesprek, bijvoorbeeld door middel van het Diamantmodel
- Betrek, indien nodig en gewenst, ook naasten

Diamantmodel:

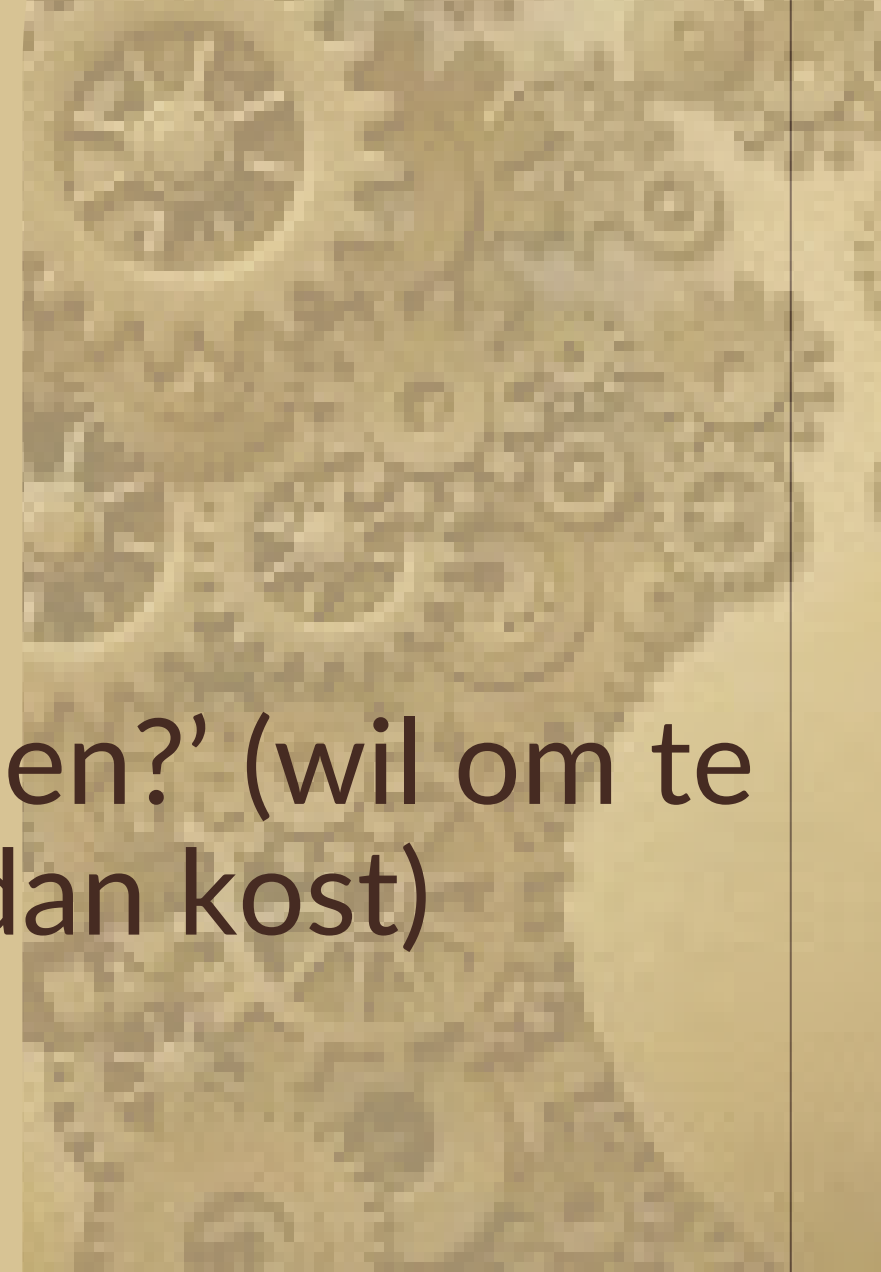
ik - ander: 'wie ben ik en wat wil ik echt?'
autenticiteit, autonomie

doen - laten: 'hoe ga ik om met lijden?' (wil om te
leven tegenover wat dat je dan kost)

vasthouden - loslaten: 'hoe kan ik afscheid nemen?'
afscheid nemen van het leven, of van mensen of
van dingen die je niet meer kunt

vergeven - vergeten: 'hoe kijk ik terug op het
leven?'

geloven - weten: 'waar kan ik op hopen?' een rol voor de geloof
of levensbeschouwing, angsten voor dood, of het proces
erheen

Waar houdt u zich
aan vast? Wie of wat
geeft u kracht in deze
situatie?
Wat kunt u moeilijk
loslaten?

Als u terugkijkt op uw
leven tot nu toe, hoe is
de balans dan?
Zijn er dingen die u nog
recht wilt zetten?

Denkt u wel eens na
over het einde?
Wat betekent de dood
voor u?
Heeft u steun aan een
geloof of levens-
beschouwing?

Hoe gaat u om
met de pijn?
Wat wilt u dat
we nog doen?
Wat wilt u dat
we laten?

Heeft u de ruimte om uzelf te zijn tijdens
uw ziekte? Is uw leven 'af'?
Neemt u afscheid van het leven op de
manier die bij u past? Hoe wilt u herinnerd
worden?

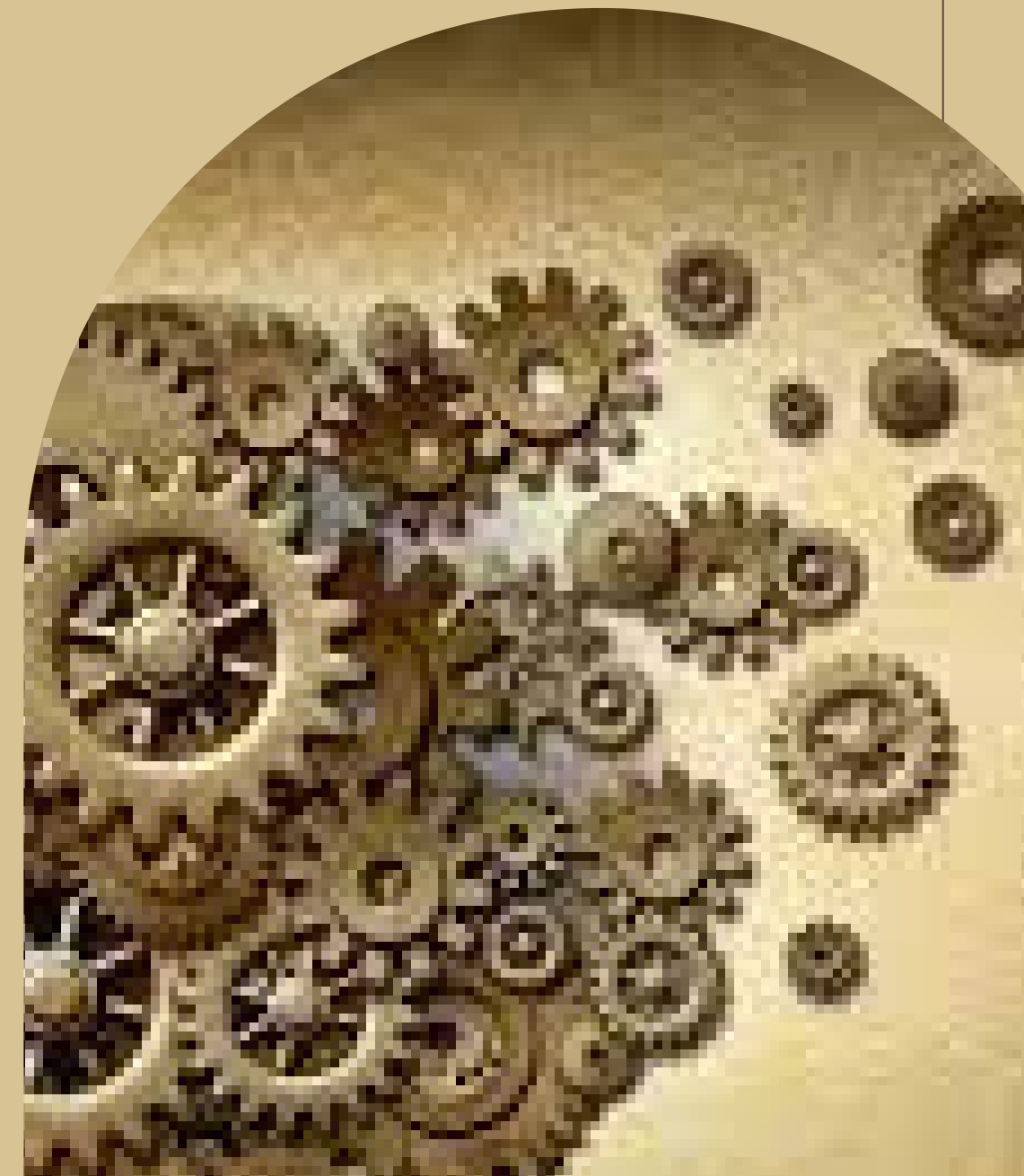
Als hulpverlener zelf helpen in de afronding

- Veilige ruimte voor persoonlijke gesprekken
- Houding zoals in de presentietheorie: 'er zijn'
- Ondersteunen bij het op verhaal komen
- Uitdrukkingshandelingen
- Rituelen

Samenwerken en doorverwijzen

- Samenwerken is noodzakelijk; maar naar wie kun je doorverwijzen?
- De Geestelijk Verzorger
 - Iedereen mag GV thuis ontvangen
 - Of een geestelijk verzorger binnen jouw organisatie
- Gespecialiseerd Verpleegkundige Palliatieve Zorg

Zelfzorg

- Fysieke of emotionele ontlasting: het hoofd leegmaken, je emoties voelen of ordenen
- Wees realistisch naar jezelf
- Vind de mensen waar ook jijzelf je verhaal bij kwijt kunt

Een moeilijke dag!

Take home messages:

-
●
●
●

